

דף פרשת השבוע

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ז תמוז תש"ע 9.7.10

גיליון מס' 215

פרשת מטות – מסעי

מאת עוזי פז, קיבוץ עין הנצי"ב

המלחמה במדין [במדבר פרק לא]

המלחמה במדין מעוררת שאלות רבות. נעסוק כאן רק באותן העולות מתוך ההשוואות בין דברי ה' לדברי משה, ובין הצו של משה לעם ותחילת ביצועו.

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) נָקֵם נַקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר תֵּאַסֹּף אֶל עַמִּיךָ:	(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל הָעָם לֵאמֹר הַחֲלִצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצַבָּא וַיְהִי עַל מִדְיָן לְתֵת נַקְמַת ה' בְּמִדְיָן:
--	--

מדוע מתייחס ה' אל המלחמה כ"נקמת בני ישראל" ואילו משה קורא לה "נקמת ה'" ?
האם "נקמה מ..." שונה מ"נקמה ב...".
מה הקשר בין המלחמה לבין מותו של משה ?

בשוב הצבא מהמלחמה במדין כועס עליהם משה:

(יד) וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְּא הַמִּלְחָמָה:

(טו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם כָּל נַקְבָּה:

(טז) הֲנָה הָיָה לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל בְּדַבֵּר בְּלִעָם לְמַסָּר מֵעַל בְּה' עַל דְּבַר פְּעוֹר וְתָהִי הַמַּגֵּפָה בְּעֵדַת ה':

נסיק מכאן שכל עניין "הנקמה" במדין לא היה מובן לעם, כי העבודה לאל זר בשיתוף עם עבודת ה' עדיין לא נתפסה כחטא בל יכופר וכבגידה בה' אלוקי ישראל, ולכן איש לא נע ולא זע לנוכח חוצפתו של זמרי בן סלוא עד שקם פינחס וקינא לה'. כך עולה גם מדברי משה בדברים פרק ד':

(ב) לֹא תִסְפוּ עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשִׂמְרַת אֵת מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר

אָנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם: (ג) עֵינֵיכֶם הִרְאִיתֶם אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל הָאִישׁ אֲשֶׁר הִלֵּךְ אַחֲרָי בַעַל

פְּעוֹר הִשְׁמִידוּ ה' אֱלֹהֵיךְ מִקִּרְבְּךָ: (ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם:

כאשר אינם קושרים את המגיפה לחטא בעל פעור צריך ה' לומר להם:

צַרוּר אֵת הַמִּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:

(יח) כִּי צַרְרִים הֵם לָכֵם בְּנִקְלֵיהֶם אֲשֶׁר נָפְלוּ לָכֵם עַל דְּבַר פְּעוֹר [במדבר פרק כה]

גם הצגת המדיינים כנוכלים לא הועילה כנראה, והעם אינו רואה כל צורך להילחם בהם.
הנקמה במדיינים מתעכבת עד אשר, בלית ברירה, קובע ה' בנחרצות שמשה לא יוכל לסיים את תפקידו בהנהגת העם ללא השלמת קנאתו של פינחס במדיינים.

ניתן אף לומר שחשיבותה של מלחמה זאת אינה כל כך בהענשתם של המדיינים כמו **בחינוכם של בני** שפולחן בעל פעור הוא חטא ממדרגה ראשונה, ולכן לא די במגיפה שכילתה עשרים וארבעה אלף מישראל, אלא יש צורך גם בהכרתם את גודל "הנכלולים" של מדין בשלחם את בנותיהם להחטיא את העם. ה' מצפה שהנקמה במדין תוכר כמשימה לאומית של ישראל בהענשת עם שרצה להתנכל לנו, **פי צַרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִקְלֵיהֶם אֲשֶׁר נָפְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר**, ולכן בדברי ה' עומדים בני ישראל לעומת המדיינים "נקמת בני ישראל מאת המדיינים", אך משה חש שאם יעמיד כך את המלחמה במדין העם יאמר שהוא מוותר על נקמה שכזאת וכי אין בלבם כל טרוניה נגד מדין. לכן משנה משה בדבריו לעם את יעד המלחמה ומכנה אותה "נקמת ה' במדין", כלומר משימה דתית, מלחמת מצוה, ולכן ישתתף בה גם "פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ".

משה גם מקטין מעט את עצימותה של המלחמה וקובע שלא תהיה זאת "נקמה מאת המדיינים", אלא נקמה במדין - במדינה, ולא באנשים. "לנקום נקמה מ... " היא ענישה כבדה יותר מאשר "לתת נקמה ב... " [כפי שעולה, למשל, מהשוואת שופטים טו, ז לעומת מלכים ב' ט, ז]. עם כל זאת ניתן לראות, מהשנויים בין הצו של משה לעם ובין תחילת ביצועו, שהעם מתרשל ביציאה למלחמה.

צו משה לעם	בצוע הצו
(ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל הָעָם לֵאמֹר הַחֲלֹצוּ מֵאֲנָשֵׁי אֲנָשִׁים לְצַבָּא וַיְהִי עַל מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת ה' בְּמִדְיָן:	(ה) וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֹפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלְף לַמָּטָה שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלְף חֲלוּצֵי צַבָּא: (ו) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלְף לַמָּטָה לְצַבָּא
(ד) אֶלְף לַמָּטָה אֶלְף לַמָּטָה תִּשְׁלַחוּ לְצַבָּא: לְכָל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל	

הם לא נחלצו מעצמם כדי לשלוח "אנשים לצבא", אלא "וימסרו" – **בעל כורחם**, כלומר לא הייתה כל התלהבות לגיוס הכוחות. עליהם הייתה מוטלת החובה לשלוח אותם, אבל בסופו של דבר משה שלח אותם. גם בהמשך המלחמה אנו רואים שהעם לא הפנים את מטרת המלחמה, אך בדיון על כך אנו כבר חורגים מהמסגרת שהוקצבה לי...

עוזי פז הוא חבר קיבוץ עין הנצי"ב.

מורה לתנ"ך במדרשת הבנות בעין הנציב ובמכללת צמח.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il